

ПАТРИЈАРХ СРСКИ ПАВЛЕ

ДА НАМ БУДУ ЈАСНИЈА НЕКА ПИТАЊА НАШЕ ВЕРЕ

IV - Начин и редослед целивања икона у храму

ПИТАЊЕ I: У многим црквама стоји на целиваоници поред иконе још Крст и Еванђеље. Којим се редом они целивају и да ли поредак у том погледу има значаја?

ПИТАЊЕ II: У једном нашем манастиру има кип Свете Богородице у седећем ставу, са дететом Христом на крилу. Многи од верних који долазе целивају Христа или Свету Богородицу у лице. Монахиња вели да то не ваља, него да треба целовати руку Христову или Богородичину. Због чега то не би било добро кад то они чине из љубави и побожности?

ОДГОВОР: По црквеним прописима, на целиваоници – аналогију, тетраподу – на средини цркве стоји икона Светог коме је храм посвећен, а која се на велике празнике, Христове и Богородичине, и њихова попразности, као и на празнике Светих, с полијелејем и бденијем замењује празничном.¹ Еванђељу ту није место, као ни крсту. Само на недељном јутрењу, пошто се прочита, износи се Еванђеље ради целивања, те га свештеник држи стојећи на средини храма,² или га ставља на целиваоницу³ уз храмовну икону, тако да икона буде с десне стране, а Еванђеље с леве.⁴ Крст се износи код нас на целиваоницу на Крстовдан и стоји до оданија; на дан Происхожденија честних древ честнаго и животворјашчаго креста (1. августа), и Крстопоклону недељу. Еванђеље и крст иначе по правилу треба да стоје на Часној Трапези.

Но, без обзира како су на то место храма дошли, кад се нађемо пред крстом, Еванђељем и иконом на целиваоници, по одлуци Седмог Васељенског сабора ми смо дужни да им укажемо поштовање „целивањем и клањањем поштовања, али не истинским служењем које, према нашој вери, припада само Божанској природи.“⁵ У овој одлуци Сабора изједначују се Свете иконе с Часним Крстом и Еванђељем, али је ту реч о указивању истог начина поштовања, а не о реду по коме се оно њима треба да указује.

Да би пак све било „лепо и уредно“, како вели Свети апостол Павле (1. Коринћанима 14, 40), није без значаја и ред по коме треба целовати ове Свете предмете. Тим се питањем позабавио Свети Никодим Светогорац у свом Пидалиону велећи: „Прво се клања Светом Еванђељу.“⁶ Као разлог за то он наводи речи Светога Јована Златоуста, према којима „оно што су Свети рекли слике (=иконе) су њихових душа.“ Отуд Свети Никодим закључује: „И речи Светог Еванђеља су слике (=иконе) душе и срца Господа.“⁷ Стога, дакле, треба указати најпре поштовање Светом Еванђељу. „Затим крсту“, наставља Свети Никодим, „онда икони Христовој, икони Свете Богородице и даље иконама Светих... по реду оригинала (=личности

Светих) и важности, тако следи и ред клањања њиховим иконама.“⁸ По овом, дакле, реду треба поступати и данас.⁹

На питање шта треба целивати на иконама Господа, Свете Богородице и Светих, који део тела, сматрам да је доличније целивати њихову руку него лице. Јесте, због љубави према нама, Господ је сишао на земљу и постао човек, поднео разне муке и смрт, у Причешћу нам дао Тело и Крв Своју, у Еванђељу науку Своју, усинио нас Богу и дао право да Му се обраћамо речима: „Ава, Оче!“ (Галатима 4, 6), да будемо „суграђани са Светима и домаћи Божји“ (Ефесцима 2, 19). Због љубави према Богу и ближњима, и Свети су нам блиски и своји. Но ипак, свагда треба имати на уму колико су Свети и Света Богородица духовно изнад нас, а поготово Господ Исус Христос. Стога и у погледу показивања поштовања и љубави према њима морамо их одвајати од блиских нам и драгих личности на земљи. Такав став смирености рећи ће нам онда да је боље и прикладније целивати њихову руку или ногу, него лице. С правом се у Календару „Црква“ за 1934. годину препоручује вернима: „Целивање Светог Јеванђеља, крста, моштију и светих икона треба пропратити с три побожна, мала поклона; два долазе пред целивањем, а један после целивања. **При целивању иконе Христа Спаситеља треба целивати ноге; Божје Матере и светитеља – руку, а на нерукотвореном снимку (=образу) Спаситељевом и Глави Јована Претече – власи**“.¹⁰

Добро, дакле, упућује верне поменута монахиња, ако то чини мирно и са смиреношћу, те ће и верни учинити добро ако њен савет мирно и са смиреношћу прихвате.

Гласник, мај 1977.

НАПОМЕНЕ:

¹ Др. Лазар Мирковић, Литургика 1, Београд 1965, 306; В. Проскинисис, Трискевтики ке итники енциклопедиа, Атина 1960, 656.

² 1. Мојсијева 24, 26; 2. Мојсијева 12, 27; 1. Дневника 29, 20; Псалам 5, 7; 96, 9; Језекиљ 1, 28.

³ 1. Мојсијева 18, 2; 19, 1; Исуса Навина 5, 14.

⁴ 1. Мојсијева 23, 7; 42, 6; 43, 26; 2. Мојсијева 18, 7; 1. Самуилова 24, 9.

⁵ Апостолске Установе, књига 8, глава 5, 8, 15; код Мирковића, наведено дело 306.

⁶ Др. Лазар Мирковић, Литургика, Дневна богослужења, Свете Литургије и седмична богослужења, Београд, 1966, 57; Василије Николајевић, Велики Типик, Београд 1971, 30.

⁷ Иоану Кармири, Та догматика ке симболика мнмиа тис ортодоксу католикис еклисиас, Атина 1960, I 240.

⁸ Писмо Јулијану Одступнику код Макарија, Православно-догматическоје богословије, Санкт Петербург 1883, II, 575.

⁹ код Панајотис Трембелас, Догматики, Атина 1961, 3, 408.

¹⁰ Никодим Милаш, Правила Православне Цркве с тумачењима II, Нови Сад 1895; Атинска синтагма.

